

UNA CONFRARIA D'ESTRANGERS EN LA CATALUNYA DEL S. XVII: IGUALADA

Elisabet Cabruja Vallés

PRESENTACIÓ

El pas de persones de banda a banda dels Pirineus ha estat un fet habitual durant el transcurs dels temps, i fou molt intens des del s. XI fins el s. XVII. A l'afluència que es produeix en els temps moderns se la denomina immigració francesa o occitana de les nostres terres, ja que en la seva majoria eren gents procedents del Midi francès. Les motivacions que ocasionen aquesta mobilització geogràfica són de caràcter divers:

1.- Durant l'etapa medieval responien a tasques defensives i de repoblament, mentre uns traspasaren les muntanyes en recerca de refugi, altres són cridats pels comtes catalans per participar en campanyes contra els sarraïns o per repoblar zones molt perilloses. Ex: la comarca de l'Anoia (castell de Claramunt, cavallers originaris del sud de França).

2.- La intolerància religiosa ha estat un altre motiu per travessar els Pirineus tot buscant un país que els acollís i els respectés les creences religioses. És el cas dels heretges càtars i el dels jueus frances.

3.- Un tercer grup d'immigració ho feia per motius familiars o comercials, gent que deixava el seu lloc d'origen per establir-se a Catalunya. En general procedien de poblacions de la regió del Llenguadoc, de Tolosa o de Narbona. Fren mercaders o artesans de professió i intentaven dur a terme la seva activitat comercial. Ha estat tema de recerca per part de Carme Batlle i Josep Lladonosa.

El procés evolutiu de la presència francesa o occitana a la Corona catalano-aragonesa, iniciat durant els primers temps de la reconquesta, ha derivat fins a les colònies comercials existents en l'època de Joan II i durant la guerra civil catalana, moment que marea un punt d'inflexió provocat per les mesures proteccionistes i que ocasionà una reducció de les colònies estrangeres, tant dels mercaders com dels artesans. Des del punt demogràfic, es pot dir que hi ha dos moments de forta afluència en els segles medievals: el primer durant la reconquesta i el segon durant la guerra dels Cent Anys.

L'estudi de la immigració occitana, realitzat a través de document de pertinença a una organització un gremi o una confraria, concretat en «La confraria dels estrangers» de la vila d'Igualada (Anoia) és el que ens permet fer una valoració com a mecanisme d'organització i d'integració social, econòmica i institucional en aquesta vila de la Catalunya del XVII.

DEMOGRAFIA I IMMIGRACIÓ. SEGLES XVI – XVII

L'estudi demogràfic de la comarca ¹ segons els diversos fogatges ens mostra aquestes xifres: de 1365 a 1370 hi ha una densitat intermèdia (2,80 focs/km²); de 1365 a 1378, baixada del 18,50% comarcal, la densitat és de 1,94 focs/km². La davallada s'accentua en un 33% en les darreries del s. XV i la densitat cau fins a 1,30 focs/km². El fogatge de 1497 ofereix dades de depressió demogràfica i econòmica de Catalunya. A partir de 1515 es produeix una tendència modesta de redreçament, la densitat passa a ser de 1,40 focs/km²; i en el 1553, de 1,60 focs/km². En arribar el 1708, segons Josep Aparici, la millora respecte a 1553 és d'un 53,50% i, en el cens de Floridablanca, d'un 87,85%. Durant el s. XVIII, Igualada augmentarà en un 200%, igual que les poblacions de la rodalia, ja que es desenvolupen notòriament les manufactures (teixit, cuir, paper i metall), la indústria i els serveis. Tant els draps com la pell eren treballats a la comarca des de temps llunyans.

Sobre la qüestió de la immigració occitana a Catalunya, cal recordar que es tractava d'un gruix de població que provenia, al principi, del vessant atlàntic d'Occitània, primordialment del Bearn i de la Gascunya; i estava format per joves solters. A mitjans del segle XVI, es dona per acabada la primera onada migratòria de predomini gascó. És a partir d'aleshores que la procedència geogràfica es diversifica i comprèn tota l'amplada del territori francès, de l'Atlàntic a la Mediterrània, fins a l'alçada del massís central del país veí. Així, doncs, és tota l'Occitània que ens aporta població. Aquest èxode de terres occitanes està predeterminat per diferents factors:

- D'ordre demogràfic: Les zones del Midi francès es caracteritzen de forma tradicional per una sobre població, mentre que les contrades catalanes encara no havien arribat a remuntar les pèrdues successives de poblament ocasionades per les epidèmies de pesta que situaren els índexs en el punt més baix a mitjan segle XV. És un dels molts casos de poblament anomenat d'Antic Règim, en el qual la desproporció entre els recursos, el rendiment de les collites, i l'augment de població fora d'un cert límit provoquen un empitjorament de les condicions de vida, la subalimentació i l'augment de la mortalitat. El poblament augmenta a curt termini per decaure o estancar-se a la llarga. Una alternativa a aquesta situació és l'emigració, sortida emprada pels occitans: anar a on hi ha manca de gent.

- D'ordre cultural o religiós: En aparèixer unes circumstàncies que agreujaven la seva situació ja prou deteriorada com fou l'impacte de les lluites del s. XVI entre catòlics i protestants (hugonots), junt a la tradició emigratòria motivada pels vincles dinàstics (cases de Carlat i Barcelona-Provença) i religiosos (culte a Sant Grau i culte a la Verge de Montserrat).

- D'ordre econòmic: A l'època de les primeres migracions, el territori català era un ermot; hi havia una dotzena i mitja de ciutats i viles, i tot un seguit de llogarrets insignificants enmig d'un paisatge desolat, trencat pels pobles abandonats i masos rònecs. L'economia i l'organització social durant els segles XVI i XVII eren essencialment agrícoles.

La realització d'estudis sistemàtics sobre la població catalana dels segles XVI i XVII fou iniciada pels professors Jordi Nadal i Emili Giralt², amb la seva tesi doctoral sobre la immigració francesa o occitana. La seva és una concepció dinàmica de la demografia; l'estudi dels factors favorables i els adversos ens permeten comprendre millor el període analitzat. Entre els adversos, hi ha: *les pestes*, factor constant durant els dos segles, enteses

1. IGLÉSIES, Josep: *Evolució demogràfica de la comarca d'Igualada*. C.E.C.I. (Igualada 1972).

2. GIRALT, E. i NADAL, J.: *La population catalane de 1553 à 1717. L'immigration française et les autres facteurs de son développement*. S.E.V.P.E.N. 1960

com malalties contagioses d'etiologia diversa, provocades per manca d'higiene social (vendre i comerç de robes, una rudimentària profilaxis, els alts preus del pa provocaven una alimentació força deficient, etc.), en remarquen les de 1591-1592, 1629-1631 i 1652-1654. A Igualada en el s. XVI es van patir tres períodes de pesta, els anys 1501, 1515 i 1589³. Entre els factors favorables citem: *el creixement vegetatiu*, com a índex de compensació entre la natalitat i la mortalitat; i *la immigració*, fenomen d'intensitat diversa al llarg de la història de la població. En les relacions polítiques i econòmiques entre pobles veïns se succeeixen moments estàtics i d'altres de gran moviment migratori, com va ocórrer en l'àmbit franc-català durant els s. XV al XVII, encara que també foren freqüents les migracions interiors (1553-1735).

La valoració quantitativa en tot el territori català va tenir proporcions diferents. A la vila d'Igualada, el buidat de les actes de matrimonis (1813) detecta en 274 casos la presència de francesos, un percentatge del 15,1%. La presència francesa és anterior a l'any 1550. J. M. Torras⁴ opina, segons pensem amb un nivell raonable de certesa, la inflexió de la corba, amb mínims en els decennis 1551/1560 i 1621/1630 i màxims entre 1591 i 1610, correspon amb molta aproximació al ritme migratori.

Les zones que aporten més immigrants foren els Pirineus i Pre-pirineus. El bisbat de Comenge (Gascunya) oferia l'emigració més elevada; la diòcesi d'Auch era la majoritària de la zona del Llenguadoc i la conca de la Garona, mentre que la de Cahors (Terres Altes i Massissos) facilita un gran nombre de nousvinguts.

CONFRARIES I GREMIS A IGUALADA. SEGLES XV-XVII

La majoria de ciutats i viles de Catalunya tenien una estructura corporativa força semblant, basada en uns mateixos principis d'articulació social. Els diversos oficis s'agrupaven en uns pocs gremis o confraries i eren representatius de la branca laboral.

Les indústries fonamentals que integraven aquestes organitzacions eren: pell, calçat, ferro, fusta, construcció, confecció. A Igualada, unes quantes confraries comprenien els oficis bàsics, a més de blanquers i artesans tèxtils. Cal afegir-hi els pagesos i elements mercantils no integrats en cap corporació.

La relació de les corporacions igualadines gremials és la següent:

- Gremi de pagesos, apareix durant el s. XVII a tota Catalunya.
 - Gremi de sastres i sabaters, també acollia als cordoners, capellers, robavellers.
 - Sederia, comprenia els teixidors de vels, tintorers, galoners i retorcedors de seda.
 - Gremi de ferrers i fusters, grup heterogeni. Integrat pels serrallers, calderers, daguers, courers i argenters. Amb els fusters hi havia els escultors, boters, mestres de cases i cspardenyers.
 - Blanqueria, la seva documentació es remunta al s. XIV i comprenia els oficis de blanquer, guanter, corretger, tirater i assaonador.
 - Draperia o indústria de la llana; era centre vital de la indústria tèxtil igualadina. El gremi de paraires o fabricants de teixits de llana es coneix a partir de finals del s. XV.
- El seu gremialisme és poc rigorós en comparació al d'altres viles.

LA CONFRARIA DELS FRANCESOS O ESTRANGERS

Comparant confraria i gremi podem assenyalar que la primera té una finalitat exclusivament religiosa mentre que la segona és civil i econòmica. Per això, hi ha gremis que no són confraries i confraries que no són gremis, car persegueix un propòsit diferent. Durant l'edat mitjana els artesans i els menestrals d'un mateix ofici es reunien per defensar els seus

3. VIZCARRA, J. : *L'epidèmia de pesta a Igualada l'any 1589*. (C.E.C.I. 1991).

4. TORRAS I RIBÉ, J. Ma.: *Demografia i societat a Igualada durant els segles XVI i XVII*. «Miscel·lania Aqualatensia» num. 4 (Igualada 1987).

interessos morals i materials, i constituïen així, una agrupació que anomenaven gremi. Estaven sota la protecció i advocació d'algun sant que hagués exercit l'ofici o similar. D'aquí sorgiren els primers gremis, que contribuïren al foment dels oficis i de les arts. A partir del moment en què els agremiats, davant de l'església, es comprometen a honorar un patró, l'associació funciona com una veritable confraria, ja que als seus membres els lligaria un esperit de germandat; és a dir, a més del caire religiós, ens mostra l'organització civil per a la defensa dels confreres: auxili de les famílies dels agremiats, dels pobres, etc. segons les reglamentacions dels seus estatuts o ordinacions.

Manca un estudi exhaustiu de vida religiosa de les confraries igualadines de l'època, del seu funcionament, dels motius d'aparició, ens cal saber quantes eren i fins quan van realitzar les seves funcions religioses i d'assistència social. A partir del s. XVI es difonen de manera especial les confraries devocionals del Roser i el Santíssim (La Minerva), les quals es van estendre per tota la ruralia catalana de forma particular durant els segles XVII i XVIII, coincidint amb l'esforç d'enquadrament de la població i reforçament de la devoció mariana. En el procés de consolidació, ocuparen un paper destacat els grups socials intermedis de la societat civil (petita i mitjana noblesa, ciutadans honrats, pagesia benestant) i de l'eclesiàstica (canonges, rectors, etc.), que feien de pont entre el camp i la ciutat. Foren els impulsors de les fundacions, aniversaris, beneficis i aportacions extraordinàries per construir retaules, capelles, esglésies noves, a més de tenir el càrrec d'administradors. La confraria igualadina de dones existia ja el 1495. N'hi havia d'estudiants i francesos o estrangers, apareguda per l'arribada d'immigrants francesos. S'institucionalitzaven sota diverses invocacions. Aquestes associacions confessionals van ultrapassar les funcions estrictament religioses i es van encarregar de l'assistència i ajuda entre els confreres. L'existència de confraries d'estrangers ha estat coneguda pel treball de J. Nadal i E. Nadal, abans esmentat. Afirmen que en les visites pastorals dels arxius diocesans es localitza gran part de la informació necessària per a detectar la presència d'immigrats en la parròquia.

E. Moreu-Rey⁵ ha estudiat aquestes organitzacions i comenta: «La densitat de francesos havia d'ésser considerable a Barcelona durant la segona meitat del segle XVI, hem d'esperar, però, els primers anys del XVII per a retrobar proves documentals d'una organització corporativa moderna a imitació de les agrupacions que s'havien constituït als grans ports mediterranis a l'Edat mitjana». En foren creades una trentena arreu de Catalunya, algunes van desaparèixer poc a poc, com la d'Igualada, i altres, com la de Barcelona, es mantingueren; fins al s. XVII, la capella dels francesos acomplí la seva tasca: celebració de les festes de Sant Lluís i de les organitzades per la confraria i pels francesos establerts a la ciutat. A més, el cementiri de Jesús rebia les despulles de tots els francesos que volien ser-hi enterrats. Foren els encarregats de mantenir i acompanyar el grup escultòric a la processó del Dijous Sant. Les aportacions dels associats servien per ajudar els membres necessitats o per a pagar les despeses d'enterrament si morien. Només hi podien pertànyer els francesos i els seus fills i néts per línia masculina, encara que fossin espanyols de naixement.

ESTRUCTURA DE LA CONFRARIA

En les dues primeres reunions documentades de la confraria dels estrangers, ocorregudes el 1544 –any de constitució– i el 1601 –any d'atorgament de les ordinacions–, es defineix l'àmbit d'actuació, l'estructura, els càrrecs, les funcions i l'administració de la confraria. Cal remarcar el salt temporal entre la data de celebració de la primera reunió i la de redacció de les ordinacions. Desconeixem si entremig hi hagué assemblees. En l'organigrama hi ha elements civils i religiosos.

5. MOREU REY, Enric: *Els immigrants francesos a Barcelona (segles XVI al XVIII)*. Institut d'Estudis Catalans (Barcelona 1959).

Relació de funcions:

- **Còsols.** Ostentaven la mateixa autoritat que tenien dins el gremi, formaven un tribunal de justícia i dirigien les qüestions entre els agremiats. Dins l'organisme gremial atorgaven el títol de mestre, imprescindible per a exercir l'ofici. Tenien la màxima autoritat.

- **Banderer i cordoners.** Eren els encarregats de portar la bandera i els cordons en les solemnitats religioses, com la processó de Corpus, de força tradició, i comentada per Mn. J. Segura⁶ arran de l'ordre inscrita en el llibre de la Universitat de l'any 1601, que fa referència a l'organització de les banderes, tabernacles i relíquies que hi assistien, entre els quals «la bandera dels estrangers». Al peu de pàgina afegeix: «Eran molts, principalment francesos, com havém vist, y tenian confraría á part».

- **Verguer.** Portador de la distinció de la verga –símbol de l'autoritat–, representació de la confraria.

- **Andador.** Ostentava la funció de comunicador de l'administració de la confraria. Una de les seves obligacions especials era avisar el receptor i confreres per acudir a les funcions, reunions i processons.

- **Clavari.** Tresorer; portava l'administració financera.

- **Oidor de comptes.** Era responsable d'examinar i aprovar els comptes de la confraria.

Per fundar una confraria de «strangers» o francesos calia que a la parròquia n'hi existís un nombre considerable d'individus; d'aquesta faisó la data de creació marcaria un moment de gran presència d'inmigrants. El cas igualadí que ens ocupa, s'inicia al 1544 amb una il·luminària; les seves funcions corresponen estrictament al caire religiós; la distribució de tasques o nomenaments no es fa evident fins al parlament del 1601 –recordem que a partir de 1600 foren creades les confraries barcelonines–. J. Nadal i E. Giralt arribaren a la conclusió que hi hauria existit un lleuger desfasament entre el moment de fundació i els anys de més intensitat migratòria, que situaven entre 1540 i 1580. Aquestes afirmacions eren vàlides per a les comarques litorals i prelitorals, però calia verificar la situació a l'interior del país. Al 1536 existien a Solsona unes «Ordinacions de la confraria dels immigrants francesos de Solsona» que foren estudiades per Ramon Planes i Albets⁷. «És obvi que el primer que atreu l'atenció, des del punt de vista demogràfic, és una data tan primerenca com la de 1536, la qual cosa suggereix que en aquells moments la vila de Solsona comptava ja amb un nombre alt d'immigrants francesos». El document ens confirma que hi havia un moviment migratori continu i ens remarca les diferents quotes que pagaven els confreres segons el temps que feia que estaven a la població. Sobre el volum migratori Planes i Albets afegeix: « Tot plegat suggereix un fort enrenou migratori, temporal o definitiu, un continu anar i venir d'occitans, molts d'ells només de pas per a la vila, camí d'altres contrades de Catalunya, més a terra baixa». Més al sud, a Vilafranca del Penedès, hi ha datada una confraria de francesos en la parròquia de Santa Maria de Vilafranca del Penedès⁸, sota l'advocació de l'Anunciació (1601). Tot torna a indicar un cert volum migratori, encara que es en el 1562 quan està documentada la primera celebració religiosa de francesos a la vila; n'hi hagueren altres en els anys 1588, 1590, 1597 i 1599.

Comparant-les, veiem que tingueren força implantació en la vida quotidiana a l'interior del país, encara que existeix més similitud entre la solsosina i la igualadina, fundada el 1544, constitució d'ordinacions el 1601, però no s'estableix la regularitat de reunió fins el 1621, la celebració de la darrera que ens tenim constància fou la de l'any 1657.

La distribució de cadascuna de les actes del «Llibre⁹ de la Confraria dels estrangers» segueix un model prefixat de bon començament; primer hi consta la presentació de la reunió

6. SEGURA, Joan, Pvr. *Història d'Igualada*. Ateneu Igualadí. (Igualada reedició 1978).

7. PLANES ALBETS, Ramon: *Les ordinacions de la confraria dels immigrants francesos de Solsona (1536)*. Miscel·lània Home-natge a J. Lladonosa, 1992.

8. MASSANEL ESCLASSANS, Antoni: *Dades esparses dels immigrants francesos a Vilafranca al segle XVI*. Miscel·lània Penedesenca. Vilafranca, 1988...

9. Arxiu Històric Comarcal d'Igualada.

–amb data, lloc, qui convoca i congrega a tots, designa un a un tots els presents–, constituïts en «parlament de la confraria», després es nomena els nous càrrecs, els dos cònsols nous, «el banderado», «els cordoners», «els verguers», «l'andador» i «els llevadors»; com a càrrecs de funció econòmica «el receptor de diners» i «l'oydor de comtes», posteriorment s'amonesta alguns membres per no pagar les quotes –d'inscripció o les de caràcter anual–. En alguna sessió es deixa constància de la voluntat de tots de recaptar diners per a la construcció de l'església de Santa Maria, en concret en les reunions celebrades entre 1620-1625. El darrer punt consisteix en alliberar de responsabilitats als cònsols que deixen el càrrec. Al peu de l'acta hi figuren els noms dels testimonis, generalment els dos batlles de la vila, el sots-veguer o batlle reial i el batlle del Monestir de Sant Cugat. En dóna fe un notari públic i el rector. Les poques referències econòmiques que apareixen figuren en les reunions de 1622 i 1624, quan es fa constar el lliurament de quatre lliures al clavari de l'església parroquial –Agustí Cornet– com a contribució i durant un període de quatre anys. Cal ressenyar, entre els membres confrares, alguns mestres de cases que intervenien en el nou edifici, com Antoni Casanoves, «qui el 23 de març de 1624 va firmà una contracta amb la comissió que tenia à son càrrech la obra de la nova esglesia, composta pel Rvnt. Jaume Queralt, rector i degà, dels concellers J. Amat, Fr. Bas, Gil Torra y Salvador Mas, del Il·ltre Sr Agustí Cornet, donzell, entre altres...».¹⁰ Cal pensar que existien altres registres de funcionament intern dels quals, avui, en desconeixem l'existència.

EVOLUCIÓ I VALORACIÓ SOCIAL

Per que fa als estaments socials integrants de l'organització cal dir que és la classe mitjana, el menestrals i artesanals, que predominen en aquella època a la vila igualadina. Malgrat la procedència rural majoritària, en establir-se en una vila artesana, prenen un ofici d'acord amb el medi. Aquest mantenia encara una estructura corporativa, integrada per components gremials: mestres, oficials i aprenents. El primer podia obrir un taller; el conjunt dels mestres de cada ofici formava un cos important, per tal de defensar els seus interessos enfront dels obrers propis i dels mestres d'altres oficis. L'aprenent depenia per complet de l'autoritat del mestre. Finalment els oficials pertanyien al grup dels obrers; eren joves que, acabat l'aprenentatge, tenien una experiència en l'ofici però encara no havien aconseguit el mestratge. El grup inferior als obrers era format per peons, bergants o manobres, treballadors no qualificats que oferien la seva força muscular; normalment treballaven com a macips de ribera, bastaixos de capçana, barquers o en la construcció. En resum, la major part de la població formava un sector productiu sota la direcció dels mestres dels diversos oficis, l'estructura interna dels quals es manifestava, primer, com a confraria pietosa i després en corporació. Per tant, el mecanisme és doble: intern i amb vista a l'exterior. En l'aspecte intern, la confraria és el punt de partida, seguida més o menys ràpidament per la corporació, estructurades ambdues sota la vigilància dels oficials reials, el veguer i el batlle, i de les autoritats municipals. Es desconeix quin és el pas de la conversió de la confraria pietosa en veritable gremi, sols es pot pensar que durant les reunions dels confreres, el tractament de temes de feina conduïa cap a la nova corporació; tanmateix no han de coincidir necessàriament confraria i ofici, cal tenir present el concepte de cadascun, tot i que molt sovint siguin utilitzades per designar la mateixa institució.

Les interdependències entre estratificació social, evolució econòmica i adaptació a una nova administració municipal i de govern són múltiples; en aquestes classificacions anteriors hi ha conceptes molt assimilables als de classe social o grup de persones unides per activitats productives comunes. Dins d'aquesta societat estamental existien tres grups ben definits; una classe dirigent, o l'aristocràcia del diner, la dels ciutadans honorats; una classe mitjana, constituïda per mercaders –nivell superior– i artesans –nivell inferior–, la seva divisió en dotzenes de petits grups d'especialistes va ocasionar lluites internes; i finalment, la classe

10. Mn. SEGURA, Joan: *Història d'Igualada*.

treballadora, la més nombrosa i desconeguda, integrada per artesans de categoria inferior a les ja dites i per un ampli conjunt de membres no qualificats, que treballaven de forma eventual, i que comprenia una àmplia diversitat de professions.

L'estudi social dels components d'aquesta confraria, la dels immigrants francesos a Igualada, queda perfectament enquadrat amb l'anterior buidat dels llibres de Matrimonis, en el qual la distribució per sectors productius, pel període 1551-1630, és la següent: sector primari 39,2%, tèxtil 17,48%, construcció 12,75%, metall 9,09%, comerç 8,68% i d'altres oficis 12,81%. Així, doncs, el nou contingent de pobladors s'integrà ràpidament en els diversos rams ja existents, preferentment en l'agricultura, fent possible els conreus de noves terres, tema analitzat, en l'Anoia, per Fr. Valls¹¹ qui ens diu: «És per mitjà del buidatge dels contractes de conreu de la notaria parroquial de Hostalets de Pierola com es poden conèixer les tècniques agràries que feren possible el creixement del producte agrari, en relació a altres variables, com pot ser la demografia».

Dins de la comunitat de confreres es constata un mateix predomini social dels artesans del ram tèxtil; el de la construcció també està fortament representat. El volum d'ocupació d'aquest sector pot dur a pensar que la ciutat estava en plena expansió urbana o que ens amaga una manca d'especialització professional. Una revisió de la documentació notarial, composta per capítols matrimonials i testaments, permet entreveure una variada evolució de la situació social i econòmica dels confreres al llarg de l'ampli període de vigència de la corporació, d'algunes famílies se'n té coneixement ja en l'etapa fundacional, les quals adquireixen alhora un renom dins de la vida igualadina, tant per la seva activitat laboral com per mitjà de l'establiment de vincles familiars. Són bastants els casos de concertació de nous parentius a partir d'un primer matrimoni. També és de ressaltar l'abundància de segones i terceres noces, que en situació de viduïtat, contrauen un nou vincle amb un altre francès. Pel que fa respecte als testaments, donen a conèixer l'evolució patrimonial del testador, les seves relacions, tant familiars —muller, fills, germans— com de parentiu més llunyà —els cunyats, sogres, marmessors, gent al seu servei, etc.—

L'acceptació social de la confraria es veu compromesa per la situació general; el 1640 els integrants eren majoritàriament francesos, però també n'hi ha d'altres llocs del país; per contra, després d'aquell any, es generalitza l'origen francès i la confraria passa de «confraria dels estrangers» en «confraria dels francesos». Si es valoren les dades d'immigració corresponents al període de més aflluència —1597 un 45,8%, 1598 un 41,5% o 1602 amb un índex del 36,8%— es comprenen les reaccions d'angoixa i de temor que denota la documentació del moment, i que en certs casos derivava en mostres de xenofòbia, per part de la societat igualadina. El document de la Universitat del 1582 enviat a Felip II pel Consell igualadí ens ho demostra. Les repercussions socials del fet immigratori ens apunten una relació entre agitació social i immigració, tema tractat per J. Reglà¹², qui diu: «des del moment en què Felip II va tenir consciència de l'expansió de focus hugonots pel Midi francès va encarregar la més estreta vigilància als inquisidors de Catalunya. El rei estava convençut que els immigrants podien representar un perill de contagi ideològic», per altra banda, la relació entre immigració i bandolerisme és evident per ell en dir «els recursos que van permetre als hugonots llançar-se a les guerres civils de França, de la segona meitat del s. XVI, van procedir dels tresors americans robats per bandolers a Catalunya i dels freqüents assalts a les esglésies i monestirs del principat i comtats».

Igualment, J. Mercader¹³ comenta l'estancament demogràfic de la primera meitat del segle XVI, general a tota Catalunya durant aquella etapa, marcat per epidèmies, bandositats, crisi econòmica, etc. totes elles plagues constants. També diu. «Quant a la comarca igualadina, hem registra la molt prompta aparició dels hugonots fugitius del sud de França, que l'escolliren com a teatre de llurs malvestats i aventures».

11. VALLS JUNYENT, Francesc: *Creixement agrari i diferenciació social pagesa a la comarca de l'Anoia entre començaments del s. XVII i mitjans del XVII*. Pedralbes 10.

12. REGLÀ CAMPISTOL, Joan: *Bandolers, pirates i hugonots a la Catalunya del segle XVI*. Editorial Selecta. (Barcelona 1969).

13. MERCADER RIBA, Joan: *La ciutat d'Igualada*. E. Barcino (1953).

CONCLUSIONS

El conjunt de la immigració francesa s'ha caracteritzat, a partir dels segles medievals fins els moderns, per la recerca d'una millor qualitat de vida, que no era possible aconseguir en el lloc d'origen. De primer, un esperit de conquesta va impulsar a certa part de la població a instal·lar-se aquí. Aquest desig de millora és encara vigent; cal veure les grans migracions actuals. La cadena muntanyosa dels Pirineus no ha impedit les motivacions de la gent per assolir canvis importants en la seva vida. Eren persones d'un tarannà i formació semblats, amb una tradició, cultura i llengua igual a la nostra. Foren principalment homes, solters i, per tant, independents, i d'edat jove –el 50% tenia entre 11 i 20 anys i un 30% entre 21 i 30–. S'assentaren per tot l'àmbit català, al camp i a la ciutat, amb intencions diverses i a la recerca de feina, que els mancava al seu país. Era gent molt modesta que sovint realitzava les tasques més feixugues de l'agricultura; alguns trobarem feina al pastoreig i la resta entre els oficis i el servei domèstic. El moviment es va iniciar amb vingudes temporeres marcades per les feines agrícoles, avançada d'un assentament estabilitzat, motivat pel dèficit demogràfic del nostre país. I hi havia un buit que calia omplir i es donaven les condicions expansives per a fer-ho: abundància de diners vinguts d'Amèrica, inflació del cultiu de la vinya en les terres càlides, ampliació de cultius en zones temperades i fredes.

Les pestes del s. XIV, especialment la de 1348, deixaren el camp català desolat en unes dues terceres parts. Això va suposar el tancament definitiu d'aquests habitatges dispersos, ara convertits en masos rònecs. Era la desaparició dels petits poblats que havien anat sorgint i prosperant en les sagreres parroquials, sols es mantingueren aquells que tenien un millor emplaçament, els millors cultius, etc.

Uns i altres portaven més d'un segle de vida precària, sotmesos a les traves dels propietaris o els dominis directes; però fou la pressió exercida el que provoca el conflicte, les sublevacions i la guerra de remença, conflicte de llibertat personal i econòmica. La sentència de Guadalupe, de 1486, establia un règim de llibertat que obria les portes a l'expansió de l'agricultura del país. Per a dur-ho a terme, calien els braços que les pèrdues demogràfiques havien restat. La participació d'aquesta nova força, la gent immigrada, va omplir aquell buit. La formació de les cases pairals catalanes n'és una conseqüència: aquest gruix va proporcionar mossos les masies catalanes en procés de millora. L'expansió agrícola, la ramadera, la refeta de les cases pairals, l'aixecament de noves, l'agençament dels barris pagesos a les poblacions i la rehabilitació dels antics pobles de sagrera, van forçar l'activitat de la construcció, de la petita indústria, dels oficis manuals, de la manufactura, dels transports i del comerç.

La proporció de francesos respecte a la població del país va arribar, en certs llocs, al 15% i mai fou inferior al 10%; no era un assentament propi de la costa (més estudiat) i en la Catalunya interior el seu volum fou comparable al del litoral. Fins i tot a finals del s. XVI i principis del XVII es van fundar diverses confraries «dels estrangers» o «francesos». Solament en el bisbat de Barcelona n'han estat verificades 37, que ens confirmen la forta presència en les poblacions del país. Per concloure: les confraries funcionaven, caldria pensar com a focus d'integració de tot un grup de gent desarrelada, que havia deixat un món conegut per anar a un altre que, similar al seu, no ho era; per tant, existia una necessitat de pertinença social que calia cobrir. És vital prendre carta de naturalesa en la localitat on es viu i s'aconsegueix a través del veïnatge. Així l'home pot cobrir la seva necessitat de relació envers els altres; és la funció del parroquiatge que té un sol eix: el propi, que fa la divisió entre parroquians i no parroquians, entre veïns i no veïns, entre locals o forasters. La mateixa societat ho comporta: els no parroquians no tenen veu, no consten en el registre de la comunitat. Les confraries parroquials són la carta de naturalesa necessària per a la integració: són el pas intermediari entre estar al marge de la vida social i la plena convivència. La intensitat de la vida religiosa contribuï, també, a matisar diferències i temences cap a gent desconeguda, ja que era de les poques manifestacions que aglutinaven tota la societat igualadina. Un cop realitzada la tasca d'encaix de gent heterogènia i de cultures variades, les confraries varen perdre la seva essència primordial.